

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ

Наприкінці квітня в Києві відбулася міжнародна конференція «Пенсійна реформа в Україні: що робити з обов'язковою накопичувальною пенсійною системою», організована Міністерством праці та соціальної політики спільно з Проектом USAID «Розвиток ринків капіталу». Її учасники – представники законодавчої та виконавчої гілок влади, фінансових інституцій, об'єднань профспілок і організацій роботодавців, провідні вітчизняні та міжнародні експерти – окреслили основні проблеми солідарної обов'язкової пенсійної системи України і визначили моделі, стартові параметри та механізми функціонування другого рівня пенсійної системи.

Пенсійна реформа в Україні не тільки життєво важлива з точки зору подолання економічних проблем, а є і ключовим фактором у забезпеченні соціального добробуту громадян. Солідарна пенсійна система, що існує зараз, є одним із джерел бюджетної кризи у країні. Витрати на пенсійне забезпечення складають близько 16% ВВП. Це найвищий показник серед усіх країн світу і майже вдвічі вищий за середній показник у країнах Європи.

Як зазначила директор регіональної місії USAID в Україні Джаніна ЯРУЗЕЛЬСЬКІ, у будь-якій країні здійснення пенсійної реформи є складною проблемою як з політичної, так і з технічної точки зору. При її розробці та впровадженні необхідно ретельно проаналізувати питання щодо пенсійного віку, розміру мінімальної пенсії, належного поєднання державних та недержавних ресурсів пенсійного забезпечення, регулювання пенсійних фондів та ринку капіталу.

Враховуючи це, USAID активно співпрацює з урядом України щодо вирішення цих проблем і пропонує висококваліфіковану технічну допомогу в сфері пенсійної реформи. Останні кілька років USAID спільно з Мінпраці, іншими регуляторами та учасниками ринку закладали підвалини впровадження в країні обов'язкової накопичувальної пенсійної системи. Значні обсяги пенсійних накопичень, які акумулюватимуться в рамках цієї системи, спрямовуватимуться на український ринок капіталу з метою отримання довгострокового прибутку та забезпечення додаткових пенсійних виплат у майбутньому.

Належний рівень розвитку ринку капіталу дозволить вкладати пенсійні кошти в різні фінансові інструменти, що у свою чергу допоможе зрівноважити ризики.

Міністр праці та соціальної політики України Василь НАДРАГА повідомив, що в умовах фінансово-економічної кризи уряд має на меті надати належну соціальну підтримку малозабезпеченим пенсіонерам. За станом на 01.01.2010 р., 50% українських пенсіонерів (6,8 млн. осіб) мали трудову (страхову) пенсію меншу за прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність. У зв'язку із цим протягом року планується поступове збільшення розміру мінімальних пенсій.

Одна з ключових цілей уряду – надалі забезпечити співвідношення середнього розміру пенсії та заробітної платні (так званий коефіцієнт заміщення) на рівні не менше 45%. Це дозволить державі не тільки виконати вимоги Конвенції №102 Міжнародної організації праці щодо мінімальних норм соціального забезпечення, а й гармонізувати вітчизняне законодавство з нормами Європейського Союзу та розширити можливості щодо укладання двосторонніх угод у сфері пенсійного забезпечення.

Ця мета досягатиметься шляхом реалізації низки заходів з наповнення бюджету Пенсійного фонду України. Йдеться, зокрема, про залучення до участі в пенсійному страхуванні самозайнятих осіб, які сьогодні не у повній мірі сплачують пенсійні внески, детінізацію економіки та доходів, а також більш ефективне використання бюджетних і страхових коштів.

Розвитку пенсійної системи сприятиме подовження тривалості періоду трудової діяльності, удосконалення порядку індексації та перерахування пенсій. Не менш важливим завданням, яке постає перед урядом, є комплексне вирішення питань соціального захисту громадян, які працюють у шкідливих умовах. Уряд не планує

заморожувати чинну систему пільгових пенсій, а розроблятиме нові підходи, які будуть погоджені як з працівниками, так і з роботодавцями тих галузей, де така праця використовується.

Важливим є питання запровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи. Держава має заохочувати населення до участі в другому рівні, і одним із таких кроків є підвищення ефективності підприємницької діяльності. Так, до Верховної Ради урядом направлено законопроект, метою якого є спрощення механізму подання звітності та проведення перевірок страховальників щодо нарахування і сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Документ передбачає передачу функцій щодо збору звітності та проведення перевірок страховальників одному органу – Пенсійному фонду.

Реалізація такого механізму, а також здійснений у поточному році перехід до персоналізованої щомісячної звітності по сплаті страхових внесків є основними передумовами виконання Пенсійним фондом функцій адміністратора обов'язкової накопичувальної пенсійної системи.

Крім того, необхідно як на законодавчому, так і на організаційному рівні визначити інші стартові параметри запровадження другого рівня пенсійної системи. Доцільно також інформувати громадян про природу та основні переваги обов'язкової накопичувальної пенсійної системи.

На думку голови Держфінпослуг Василя ВОЛГИ, нещодавня фінансова криза загострила недоліки не лише економіки України, а й пенсійної системи. Солідарна пенсійна система, що діє в країні, не здатна задовольнити всіх потреб громадян і не забезпечує надходження в економіку довгострокових ресурсів. Тому запровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи є вкрай актуальним.

Але у цій сфері є багато проблем, які потребують вирішення. Насамперед необхідно запровадити ефективний механізм розподілу пенсійних коштів між першим та другим рівнями пенсійної системи.

Доцільно вдосконалити механізми державного регулювання КУА, що управляють активами НПФ, та адміністраторів пенсійних фондів, яке здійснюється ДКЦПФР та Держфінпослуг, а також взаємодії цих регуляторів.

Важливим завданням є цільове використання коштів міжнародних фінансових інститутів, призначених для модернізації пенсійної системи. Ефективна реалізація зазначених заходів стане передумовою запровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи.

Окрему увагу сьогодні слід приділити вдосконаленню законодавчої бази у сфері пенсійного забезпечення, вважає голова підкомітету з питань небанківських фінансових інститутів Комітету ВРУ з питань фінансів і банківської діяльності Олександр КЛИМЕНКО. Як відомо, реформування пенсійної системи в Україні розпочалося в 2003 р. з прийняттям Закону «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Документ передбачав наявність у країні трирівневої пенсійної системи. Сьогодні склалася ситуація, коли перший рівень пенсійної системи є неефективним – він перебуває під постійним фінансовим тиском і залежить від надходжень до Державного бюджету.

Більш ефективним має стати другий рівень пенсійної системи, але для цього треба докласти чимало зусиль. Учасники цього рівня мають усвідомлювати – чим більше коштів вони перераховуватимуть до загальнообов'язкової накопичувальної пенсійної системи, тим більше накопичень вони отримають досягнувши пенсійного віку. У зв'язку з цим ключовим залишається питання довіри населення до пенсійної системи та державних органів.

Також слід враховувати, що важливою умовою запровадження та ефективного функціонування другого рівня пенсійної системи в Україні є стабілізація економіки та покращення основних макроекономічних показників.